

Teksten er, på trods af det afmålte sidetal, meget velskrevet, i passager nærmest poetisk. Men anvendeligheden begrænses af den valgte inddelingsmåde, som hverken følger de økonomiske planlægningsregioner eller unionsrepublikkerne. Eksempelvis beskrives bjergene på Krims sydkyst, Putorana i nord og Kamchatkas vulkaner i samme afsnit.

I et afsluttende kapitel kommer forfatteren ind på ideologiens indflydelse på natur og ressourcer. Det er her tankevækkende at få genopfrisket Stalins forskruede naturopfattelse, især når man mere end skimter, hvorledes den stadig kan genfindes.

Velskrevet, informativ bog med vægt på naturlandskabet, der især henvender sig til studerende og lægfolk. Vanskelige teori- og begrebsapparater er undgået.

Rolf Guttesen

J. P. Cole: Geography of the Soviet Union. Butterworths, London 1984. XIV, 452 s., ill. 26 cm. GBP 15.-.

En bredt anlagt fremstilling af Sovjetunionens økonomiske geografi i en systematisk opdeling, der medtager naturgrundlaget, er bogens største og centrale del. Indledningsvis præsenteres hovedtrækkene i gigantens historie, partiets rolle, det økonomiske system med planlægning og femårsplaner. Afslutningsvis diskuteres den regionale struktur og udvikling, suppleret med afsnit om levevilkår, med flere spændende forsøg på sammenligninger, og Unionens internationale forbindelser.

Hele fremstillingen beriges med tabeller, oversigts- og detailkort, hvor enkelte dog har ret gamle kilder. Eksempelvis en læbælteplan (!) fra 1952, og kortet over papir- og cellulosefremstilling mangler et af de største kombinator beliggende ved Bratsk, som dog har produceret i over 20 år. Måske har bogen været længe undervejs? Kortene har tit gode indsatskort over UK eller USA-stater til størrelsessammenligning. Tabellerne har ligeledes ofte sammenligningsmuligheder. Der findes et fyldigt index og et 20 siders statistisk bilag. Bibliografien er i orden, men forslag til videregående læsning dårlig, idet der mest henvises til titler af samme bredde, som bogens egen.

Det særlige ved denne fremstilling er nok, at den i høj grad bygger på sovjetiske originalartikler, som oversættes og udgives i det amerikanske tidsskrift »Soviet Geography«, der er udkommet siden 1961.

De problemorienterede afsnit er relativt kortfattede. Det gælder eksempelvis flod-

vendingsproblematikken, problemet det ressourcerige Sibirien contra den folke- og infrastrukturrige europæiske del, samt i nogen grad landbrugsproblemerne, hvor præsentationen ville vinde fx. ved et kort over tørkehyppigheden (nedbørsvariationen) og snedækkets tykkelse og varighed.

Men alt i alt en smuk og informativ bog.

Rolf Guttesen

Environmental management: British and Hungarian case studies. Ed. by Paul A. Compton, Márton Pécsi. (Studies in geography in Hungary; 16).

Akadémiai Kiadó, Budapest 1984. VII, 263 s., ill. 25 cm. USD 27.-.

Bogen er en samling artikler (ialt 15), som præsenterer forskellige ungarnske og britiske geografers arbejde med »environmental management«. Indlæggene stammer fra et britisk-ungarnsk geograf-seminar, hvor man behandlede en bred vifte af miljømæssige problemstillinger, som er blevet belyst af de to landes geografer. Selv om indlæggene kan siges at eksemplificere to forskelligartede landes problemer på miljøområdet, er bogens udvalg af temaer ikke sammensat med henblik på at belyse en velafgrænset problemkreds. Det betones indledningsvis, at artiklerne skal læses som selvstændige indlæg – og de spænder da også emnemæssigt vidt omfattende fx. alternativ energi, by-klima, miljøproblemer i gamle og nye kulfelter, beskyttelse af bynære landbrugsområder, vandressourcer, miljø-kvalitetskontrol og meget andet.

Anette Reenberg

B. Huntley, H. J. B. Birks: An atlas of past and present pollen maps for Europe: 0-13000 years ago.

Cambridge University Press, Cambridge, 1983. XIV, 667 s., kort & 1 mappe med kort. 29 cm. USD 174.-.

Emne: Pollengeografi i Europa, opslagsværk. Publikum: Palynologer og andre naturhistorikere, der beskæftiger sig med vegetationshistorie. Indhold: Værket er i hovedsagen en kartografisk repræsentation af den nuværende og tidligere pollenfordeling i Europa. Isopoll kort viser den relative betydning af forskellige pollentyper på forskellige tidspunkter. F.eks. vises Abies fordeling ca. for hvert 1000 år. Derfetter udføres en principal component analyse for de forskellige tidspunkter, der vises generelle træk af den holocæne vegetationshistorie. Sluttelig rekonstrueres vegetationssamfundenes geografiske fordeling på forskellige tidspunkter i Holocæn med den fineste tid-

sintervalinddeling i perioden 8000-10000 BP, hvor de væsentligste vegetationsmønstre blev etableret. Værket præsenterer både resultater og fortolkninger kartografisk. Som regionalt, vegetationshistorisk opslagsværk er det fremragende.

Peter Frederiksen

Fredningsstyrelsen: Danmarks større nationale naturområder.

Miljøministeriet, 1984. 205 s., ill. & 1 kort. 28 cm. KR 260,-. Med udgangspunkt i kortet over »Danmarks større nationale naturområder« er her udvalgt 44 eksemplarer til nærmere gennemgang. Hver region har sit særpræg og beskrives ganske kort m.h.t. geologisk opbygning, biologiske hovedtræk og kulturhistoriske minder. Det er dog billedmaterialet, der er lagt mest vægt på, og det optager tre af de fire sider om hvert emne. Et helside-farvebillede pr. tema virker godt og fungerer som appetitvækker til at se nærmere på landskaberne, medens de sort-hvide fotos både teknisk og m.h.t. udvalg synes mere tilfældige.

Kr. M. Jensen

Field measurements in geomechanics: proceedings of the international symposium, Zürich, September 5-8, 1983. K. Kovári (ed.).

Balkema, Rotterdam, 1984. 2 bd., 1453 s., 23 cm. USD 95.-.

Dette to binds værk gengiver de forskellige indlæg, der blev givet ved et internationalt symposium i Zürich omhandlende feltmålinger inden for geomekanik. De fleste indlæg, der er ca. 120, omhandler emner, der er perifere for geografer, dog er der en række artikler om jord-terrænhædningsproblematikken og deponier for radioaktivt materiale.

Henrik Breuning Madsen

George Deacon: The Antarctic circumpolar ocean.

Cambridge University Press, Cambridge, 1984. VIII, 180 s., ill. 16 cm. (tværformat). GBP 15.-.

Emne: Generel omtale af det cirkumpolære ocean. Publikum: Gymnasieelever. Indhold: Bogens første halvdel omhandler ekspeditioner, anden halvdel oceanografiske, glaciologiske, klimatiske og zoologiske forhold. Den er meget let læst og informativ på ovennævnte niveau, men er udelukkende beskrivende og stiller ingen spørgsmål. Den er derfor uegnet til optræning i videnskabelig tankegang, og på for et lavt

niveau som introduktionsbog til et naturhistorisk studium under den nuværende studieordning.

Peter Frederiksen

Ieuan Ll. Griffiths: An atlas of African affairs.

Methuen, London, 1984. 200 s., ill. 21 cm. GBP 4.95.

Bogen er opbygget som 58 små kapitler – hvert typisk med et par sider tekst og et tilhørende tematisk kort. Emnerne er delt i fire afsnit: »environment«, historie, politik, økonomi og Det sydlige Afrika. Enkeltkapitlerne dækker et fantasifuldt spektrum fra mere traditionelle: sprog, cash-crops, »The scramble for Africa«, til eksempelvis »Somali irredentism« og »Harnessing Africa's rivers«. Bogens opbygning er indbydende læsevenlig, men teksten er, med så ringe plads til hvert emne, nødvendigvis noget oversigtsmæssig. Men det er alligevel mere en bog end et atlas.

Peter Strømgaard

D. V. Nalivkin: Hurricanes, storms and tornadoes: geographic characteristics and geological activity. (Russian translations series, 2).

Balkema, Rotterdam 1983. XII, 597 s., ill. 25 cm. USD 26.50.

Emne: Generel bred beskrivelse af stormtyper. Publikum: Introduktionsbog for studerende. Indhold: Tropiske og non-tropiske hvirvelstorme, skypumper, etc. Bogen gennemgår en uendelig række af enkelttilfælde – hovedindholdet er fænomenbeskrivelse, og kun meget lidt meteorologisk teori tages i anvendelse. Det er selvfølgelig interessant at kunne slå op i en hvirvelstormenes encyklopædia, men den bringer ikke den videnskabelige erkendelse meget videre.

Peter Frederiksen

Andrew Goudie: The nature of the environment: an advanced physical geography.

Blackwell, Oxford, 1984. XI, 331 s., ill. 25 cm. Paperback: GBP 7.50. Library edition: GBP 22.50.

En lærebog i fysisk geografi. Bogen er delt i 4 hovedafsnit, en global beskrivelse af geologi og klima, en beskrivelse af naturforholdene i de fire zoner: polar, mellem-breddegraden, ørken og troper, en beskrivelse af forholdene i bjerge og ved kyster og endelig en beskrivelse af relationen landskab og økosystemer. Bogen er let læselig og velillustreret.

Henrik Breuning Madsen

Arne Noe-Nygaard: Kirkekvader og kløvet kamp – en verden af sten.

Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A.S., København. 1985, 103 s., ill. farver, 15,5×24 cm. Kr. 98,-.

Hermed foreligger et lille mesterværk om vore markstenskirkker, som forfatteren og fotograf Poul Pedersen fortjener stor tak for. Vore middelalderlige stenkirker er den verden af sten, som Noe-Nygaard har kastet sig over. Der findes i Danmark to hovedtyper af markstenskirkker fra Middelalderen. På øerne har man fortrinsvis anvendt rå eller kløvet kamp, i Jylland overvejende de større kvaderhuggede sten, der i dag står med deres rene stenoverflader, omtrent som da kirkerne blev rejst i perioden 1150-1250.

Det er mange sten, der skal til et enkelt kirkebyggeri, og der er mange uafklarede spørgsmål i forbindelse med oprindelsen både af sten og teknik, af kvaderstenskirkernes begrænsede geografiske udbredelse, (de forekommer stort set kun i Jylland N. f. Ejderen) samt af en række yderligere detaljspørgsmål. Det er imidlertid, som forfatteren skriver, af tingene selv, at man skal tage ved lære, og det er derefter spændende at gå på opdagelse med Noe-Nygaard til en række kirker.

Pædagogisk rigtigt udnyttes den rejste nysgerrighed overfor de danske granitter og gneiser ved efterfølgende kapitler om mineralbestand og bjergarterne i vore marksten for at slutte af med en fordeling i nogle markstenskirkker samt slutkapitlet: Stenene fortæller om sig selv. Det er ikke mindst deres størrelse, der har været udsælgende for valg af de enkelte blokke. Uden tvivl er det gået ud over en del dysser og jættestuer, der jo har haft bud efter tilsvarende materiale. En bog om sten, der kommer alle ved.

N. Kingo Jacobsen

Jürgen Schultz: Zambia. – (Wissenschaftliche Länderkunden, Bd. 23).

Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1983. XVIII, 330 s., ill. & 18 s. tav. 22 cm. DEM 117,-.

Jürgen Schultz har tidligere udgivet »Land Use in Zambia« i serien af Afrika-Studien fra IFO-Institutet i München. Denne bog – på tysk – er en videreførelse; en typisk »länderkunde«, der forsøger at dække det hele: historie, natur, befolkning, industri og handel. Altsammen systematisk og overskueligt sat op, med utallige detaljer og informationer, tabeller og kort. Stærkest står landbrugsafsnittet – forventeligt med for-

fatterens fortid som rådgiver for det zambianske landbrugsministerium. Svagest er den manglende dækning af politiske forhold – Zambia er trods alt en frontliniestat og indtager blandt de øvrige lande i det sydlige Afrika en betydelig rolle i konflikten med Sydafrika. Men den politiske geografi er som regel sjældent dækket i de fleste länderkunde-geografier; egentlig underligt.

Peter Strømgaard

Brian S. John: Scandinavia: a new geography.

Longman, London, 1984. XVIII, 365 s., ill. 24 cm. GBP 11.95.

Det har været forfatterens ønske at skabe en »anderledes« Skandinaviengeografi, bl.a. ved at satse på regionalgeografien i dennes forskellige opløsningsniveauer, fra det totale billede som i 2 fortrinlige geomorfologiske afsnit, hvor der bl.a. er gjort meget ud af Færøerne og Island, til detailbilledet, hvor han har set det som sin opgave at bore dybt i enkelte landskabers og kultursamfundes individualitet og problematik, som det i sin yderste konsekvens er sket i 4 sample-studier. Imellem disse yderkategorier ligger de mange tematiske kapitler på nationaltregionalt niveau. Her er de enkelte emner overvejende illustrerede ud fra et enkelt lands situation. F.eks. behandler fiskeri især Norge, der også er alene om Nordsoolen, mens minedrift og urbanisering er Sveriges andel. Landbrug er især Finlands part ud fra dette lands særlige problematik, mens kapitlet om uddannelse er tildelt Danmark. Man kan derfor nu og da få den opfattelse, at landegrænser er uoverstigelige barrierer. Dette billede svækkes dog noget ved et afsnit om heartland-fringe problematikken og et kapitel om Nordkalotten. Man kan godt blive klog på mange ting ved læsning af Brian Johns bog, men på grund af den manglende balance i den tematiske behandling går det ud over overblikket, og man skal ikke forvente et komplet billede af den enkelte nationalstats geografi.

Viggo Hansen

Herbert Wilhelmy und Axel Borsdorf: Die Städte Südamerikas. Teil 1: Wesen und Wandel. (Urbanisierung der Erde, Bd. 3/1). Schweizerbart'sche, Berlin, 1984. X, 233 s., ill. 28 cm. Pris ikke oplyst.

I en fornem tekstlig præsentation, der byder på et væld af figurmateriale, fremlægges byudviklingen i Sydamerika og dens særlige kendetegn. Fremstillingen af denne